

Sidra Wezot haBeracha (Deut. 33 en 34)

20 Tisjri

Deut. 33: 1-5

Thema: zwart vuur op wit vuur

Inleiding

Het Joodse kalenderjaar beweegt zich tussen twee polen.

Aan de ene kant de pool van waaruit gedacht wordt: het gedenken van de grote gebeurtenis die het leven van Israel constitueert, het begin van alles, Pesach.

Dat kennen we ook uit ons eigen kerkelijk jaar: het paasfeest is de grond van de kerk, elke doop verwijst naar dat begin, elke zondag, eerste dag van de week in principe een paasdag. Het Joodse jaar telt op die manier de maanden. Pesach wordt gevierd in de eerste maand, de maand Nissan.

Aan de andere kant van het Joodse jaar bevindt zich de tweede pool:

Loofhuttenfeest. Dan zijn we precies zes maanden verder. Kijk maar op de klok voorin de kerk: we zijn nu het verst van Pesach verwijderd; vanaf hier bewegen we ons weer naar Pesach toe. En op deze grootste afstand van Pesach viert Israel het grootse feest van Soekot - Loofhutten. Ooit, heel lang geleden, telde ook de kerk haar maanden vanaf Pesach/Pasen. Je hoort dat nog in de Latijnse benaming van de maanden: septem(ber), de 7^e; okto(ber(- de 8^e; novem - 9; decem - 10. Maar wij hebben dat losgelaten.

Nu is het niet zo dat het Joodse 'nieuwjaar' ook in Nissan valt; nee, Rosj haSjanah, Nieuwjaarsdag, hebben ze juist gevierd aan het begin van die 7^e maand, Tisjri, waarin Grote Verzoendag en Loofhuttenfeest wordt gevierd.

Zo staan Pesach en Soekot, 1^e en 7^e maand, dus precies tegenover elkaar, spiegelen elkaar in zekere zin, vormen beide de polen die het hele krachtenveld van het Joodse leven in stand houden; zoals onze aarde niet zonder noord- en zuidpool kan - ze zou uit balans raken.

Pesach en Soekot zijn beide oogstfeesten. Pesach hoort bij de eerste oogst van het jaar, de tarweoogst; Soekot hoort bij de laatste oogst, de druivenoogst. Van de tarwe wordt *brood* gemaakt. De druiven worden geperst om *wijn* te maken. En 'brood en wijn' - de combinatie van die woorden zou ook een christen alles moeten zeggen - staan symbool voor alles wat God ons geeft om van te leven. Ook in geestelijke zin. De matses, ongezuurde broden, herinneren aan een bar begin en aan de Tora die in vrees en beven werd ontvangen voor onderweg door de woestijn; brood om bij te leven. De wijn verwijst naar het beloofde land, de uiteindelijke overwinning, het feest van Bruidegom en bruid, en de vreugde over de Tora (overmorgen is het Simchat Tora); waarmee gedanst wordt!

Op beide feesten aan deze kalenderpolen wordt op sabbat Exodus 33:12-34:26 gelezen. En overmorgen, op Simchat Tora, leest men de beide laatste hoofdstukken van Deuteronomium (33 en 34), en leest dan direct verder in Genesis 1 en 2; van het einde gelijk weer naar het begin: een nieuwe cyclus; want Gods Woord komt nooit ten einde en verdiept ons leven dagelijks, wekelijks, etc.

Wij zullen vanavond vooral stilstaan bij de eerste verzen van Deut 33 dat begint met 'Wezot ha Beracha', de naam van deze Sidra: *En dit is de zegen...*

'Dit is de zegen die Mozes, de godsmann, uitsprak over de stammen van Israel, voordat hij stierf. Hij zei:'

En dan volgt in Deut 33 een heel gedeelte in poëzie. En poëzie is toch altijd nog weer ingewikkelder dan proza. De taal wordt compacter, de dichter gebruikt expres woorden die meerdere betekenissen tegelijk hebben. Tegelijk zingt het,

de woorden willen als het ware omhoog en willen de lezer meevoeren;
omhoogvliedende letters...
Ik kom vanavond niet verder dan die eerste twee verzen poëzie:

De Eeuwige is van Sinai gekomen,
als de zon kwam Hij op uit Seir.
Hij verscheen blinkend vanaf de Paranbergen,
Hij kwam met tienduizenden heiligen,
aan zijn rechterhand een wet van vuur voor hen.
Ja, Hij heeft de volken lief,
al zijn heiligen, ze zijn in uw hand.
Zij zitten aan uw voeten
en vangen iets van Uw woorden op.

Deze woorden worden in de Joodse traditie verbonden met het geven van de Tora. De poëzie bezingt hoe God zijn volk tegemoet kwam om hen de Tora te geven; zij zaten aan zijn voeten onder aan de berg. Ik kies uit de vele interpretaties deze:

Hij kwam van de Sinai, maar zijn liefde dateert al van eerder. Hij straalde al vanaf het gebergte van Seir dat Hij als woonplaats aan Ezau gaf; ja Hij straalde al vanaf het Parangebergte dat Hij als woonplaats aan Ismaël gaf. Vanuit Seir en Paran viel zijn licht dus ook over Ismaël en Ezau en hun nageslacht, Ismaëlieten en Edomieten. Maar Jakob-Israël heeft Hij ontmoet bij de Sinai, waar Hij was myriaden heiligen en aan zijn rechterhand 'het vuur'.

Heeft Hij Israel dan voorgetrokken? Had God niet met een ander volk op weg kunnen gaan, had Hij het vuur van de Tora niet aan Ezau of Ismaël en hun nakomelingen kunnen geven? Ja, ja, zegt de traditie, dat heeft Hij ook geprobeerd; daarom juist worden hier ook Seir en Paran in het bijzonder genoemd. Ook daar was God. En Hij heeft niet alleen Ezau en Ismaël maar ook alle anderen de Tora willen geven.

Ik citeer de zesde midrasj (uitleg) uit de Mechilta (Joods commentaar op Exodus):

'De volkeren werd met nadruk gevraagd de Tora op zich te nemen. Om hen tegenover God geen excuus te geven om te kunnen zeggen: Als het ons nadrukkelijk was gevraagd, dan hadden wij de Tora wel op ons genomen. Welnu, het is hun nadrukkelijk gevraagd en zij hebben hem niet op zich genomen. Want er is gezegd: "De Eeuwige kwam van Sinai, straalde voor hen van Seir, verscheen van de berg Paran' (Deut 33:2), dat wil zeggen: toen de Eeuwige terugkwam van het geven van de Tora, kwam Hij niet alleen van de Sinai, maar ook van de andere bergen, waar Hij de Tora aan de andere volken had aangeboden. Hij openbaarde zich aan de kinderen van Edom de booswicht (waarmee de Romeinen worden bedoeld) en zei tot hen: Willen jullie de Tora op jullie nemen? Zij zeiden tot Hem: Wat staat erin? Hij zei tot hen: Moord niet. Zij zeiden tot Hem: Maar dat is nu juist de erfenis die wij van onze vader gekregen hebben, want er is gezegd: En van je zwaard zul je leven (Gen. 27:40). Hij openbaarde zich aan de kinderen van Ammon en Moab en zei tot hen: Willen jullie de Tora op je nemen? Zij zeiden tot Hem: Wat staat erin? Hij zei tot hen: Pleeg geen overspel of andere vormen van ontucht. Zij zeiden tot Hem: Maar wij zijn allemaal uit ontucht voortgekomen, zoals geschreven is: En de twee dochters

van Lot raakten zwanger van hun vader (Gen. 19:36). Hoe zouden wij de Tora dan op ons kunnen nemen?

Hij openbaarde zich aan de zonen van Ismaël en zei tot hen: Willen jullie de Tora op je nemen? Zij zeiden tot Hem: Wat staat erin? Hij zei tot hen: Steel niet. Zij zeiden tot Hem: met deze zegen werd onze voorvader gezegend, zoals geschreven is: hij zal een wilde ezel van een mens zijn, zijn hand op alles leggen (Gen. 16:12).

(Enfin, zo gaat God nog een poosje door onder alle volken; en dan eindigt het:) En toen Hij bij Israël kwam met aan zijn rechterhand voor hen een wet van vuur, openden zij allen hun mond en zeiden: Al wat de Eeuwige spreekt, zullen wij doen en wij zullen horen (Ex. 24:7).'

Wat deze midrasj dus duidelijk wil stellen zijn minstens twee dingen.

1. In principe zijn en blijven de woorden van de Tora voor alle volken bestemd. Ook al hebben ze ooit geweigerd die te ontvangen. Israel gelooft: Tenslotte zullen alle koningen der aarde die Gods Woord afwezen, Hem toch loven. Israel bidt daarom elke dag in het Alénoe-gebed: 'Dat alle bewoners der aarde mogen erkennen en beseffen dat voor U elke knie zich buigen moet en elke tong U trouw moet zweren'. In Israël gaat God – en blijft het Hem gaan – om alle volken.
2. De volkeren reageren allemaal op dezelfde manier op het aanbod van de Tora. Ze willen eerst weten wat er in staat. En als ze dat horen, bedanken ze voor de eer. Israël reageert principieel anders. Zij verbinden zich eerst om de Tora te doen. Daarna vragen ze pas wat erin staat. 'Wij zullen doen, en horen'. En dat is de manier om met de Tora om te gaan.

Ontroerend in dit laatste verband is deze tekst uit de Talmoed (Babylonische Talmoed, Sjabbat 88a/b):

Rabbi Elazar zei: Toen Israel bij de Sinaï eerst 'wij zullen doen' zei en daarna pas 'wij zullen horen', klonk een hemelse stem die tot hen zei: Wie openbaarde mijn kinderen dit geheim waar de dienende engelen gebruik van maken? Want er is geschreven: Zegent de Eeuwige, zijn engelen, helden van kracht, die zijn Woord doen, om te horen naar de stem van zijn Woord (Ps. 103:20). Eerst 'die doen' en daarna pas 'om te horen'.

Met deze freactie zet Israel zich dus in een hemelse orde van denken. Want zó komt de Tora tot leven. Niet door eerst eens te onderzoeken wat hij inhoudt en daarna nog eens te beslissen of ik er iets mee doen wil. Maar in het doen, door de verbinding, door het leven met de Tora, daardoor ontvouwt zich voor ons de betekenis van de Tora en de zin van de geboden. (Je moet een geliefde ook niet alleen bezoeken als jij er behoefte aan hebt, of slechts een LAT-relatie aangaan, wil je haar echt leren kennen en toelaten in je leven).

En het gaat, in de verbinding met de Tora, nog om zo veel meer! Daarover wil ik nu iets proberen te zeggen, maar daarvoor is ook poëzie niet toereikend genoeg. Ik probeer het aanduidenderwijs. Want wat ís die Tora die Israels leven bepaalt, van Sinaï t/m Jeruzalem, van Pesach t/m Loofhuttenfeest, van het begin tot het einde?

In het hart van elke aflevering van Tenachon (een blad dat Leon en ik voor onze voorbereidingen gebruiken), staat altijd een pagina 'omhoogvliedende letters'. Zo ook in de aflevering die ik voor deze dienst las. Op die pagina deze keer

schijnbaar zulke onschuldige woorden uit de Talmoed. Maar wat er mee gezegd wordt...

Ik laat u eerst het verhaal horen.

Rabbi Jehosjoea ben Levi zei: Toen Mozes afdaalde van de nabijheid van de Heilige –Gezegend zij Hij– kwam satan en vroeg aan God: Heer der wereld, waar is de Tora?

Hij antwoordde: Ik heb haar aan de aarde gegeven. Satan ging naar de aarde, maar vond haar niet. Hij keerde terug en zei: Heer der wereld, overal op aarde heb ik de Tora gezocht, maar ik heb haar niet gevonden. Hij zei tot hem: ga naar de zoon van Amram. Satan ging naar Mozes en zei hem: Waar is de Tora die de Heilige –Gezegend zij Hij– je gegeven heeft?

Hij antwoordde: wie ben ik dat de Heilige –Gezegend zij Hij– mij de Tora zou geven?

De Heilige –Gezegend zij Hij– ging naar Mozes en zei: hé Mosje, ben jij een leugenaar?

Mozes antwoordde: Heer der wereld, U hebt een verborgen schat waar U dagelijks van geniet. Durf ik te zeggen dat die van mij is?

De Heilige –Gezegend zij Hij– zei tot Mozes: Omdat je je zo klein gemaakt hebt, zal zij naar jou worden genoemd. Zoals er gezegd is (Mal. 3:22): Gedenk de Tora van Mozes, mijn dienaar.

Tja, wat viert Israel overmorgen op Simchat Tora, Vreugde der Wet? Wat miste satan onmiddellijk toen hij bij God binnenliep en daardoor direct naar de Tora vroeg? Hetzelfde wat ik zou missen als ik bij mijn schoondochter en zoon binnenlopen zou lopen en ik zie hun baby nergens.

De Bijbel wijst regelmatig op haar hoge oorsprong. Als we bijvoorbeeld horen dat de de Wijsheid die aan de mensen is geopenbaard oorspronkelijk speelde voor Gods aangezicht in zijn huis. Of als we horen: in den beginne was het Woord, en het Woord was bij God. In de Joodse traditie wordt verteld dat de Tora oorspronkelijk bij God was, een vuur in zijn hand. Zwart vuur op wit vuur, zo wordt gezegd; vlamme letters, vlamme woorden; een engel van licht. Een woord van vuur aan Gods rechterhand, zo hoorden we het net in Deut 33. Zo was het in den beginne, toen ons heelal er nog niet was. Maar toen is God gaan spreken. Hij heeft het Woord aan zijn rechterhand uitgesproken; en door die adem, die Geest, kreeg het Woord gestalte. Want God spreekt, en het is er. Zo werden hemel en aarde geschapen, zo kreeg de hele schepping vorm. (En zonder dit is geen ding geworden dat geworden is).

En Hij is verder gegaan dan dat. Hij is een geschiedenis begonnen in die schepping, riep mensen tot een zin en doel. Hij gaf zijn Tora/Woord aan hen mee voor onderweg. Die Tora, die alle leven creëert, die de zin van de hele schepping en de geschiedenis in zich bergt, die zo nauw met God zelf verbonden is, aan zijn hart ligt, waarin zijn hart klopt, die openbaarde Hij op de Sinaï aan Israel. Vuur uit zijn hand, zij aan zijn voeten, vertelt Deut 33. Aanvankelijk verscheen het Woord in woorden op stenen platen. De traditie zegt: maar de woorden bleven onaanraakbaar, ze waren geschreven dwars door de steen heen, je keek door de woorden heen naar de hemel; waardoor je hun herkomst niet kon vergeten. Later verscheen het Woord op papier, zwart op wit – met nog steeds die gedachte van zwart vuur op wit vuur. Want het witte perkament verwijst naar de eeuwigheid, de goddelijke wereld. Elke letter in het Hebreeuws hangt – we hebben het er eerder over gehad – aan een denkbeeldige lijn, komt van boven, komt vanuit de

eeuwigheid naar beneden; het is een incarnatie, een vleeswording! Elke keer weer materialiseert zich op de lijn tussen hemel en aarde een druppel, een jod, van waaruit de Hebreeuwse letters en woorden ontstaan. Elke letter, elk woord heeft een betekenis plus een getalswaarde plus een symbolische waarde. Zo is de Bijbel zelf ook een schepping; om mee te gaan met mensen die in de schepping van God een plek kregen – wij zelf zijn ook een 'letter' uit Gods hand, een woord; met elkaar vormen wij een verhaal. Die schepping komt uit dezelfde Hand (Jod=Hand) als waaruit de Tora komt en correspondeert daardoor met alle woorden van de Bijbel. Het is, alles wat wij zien en meemaken, een gelijkenis van meer dan aards geheimenis.

Zwart vuur op wit vuur. Lichtengel die met ons meegaat. Engel des HEREN. Eeuwig Woord, voor eeuwig te bezingen; God uit God en Licht uit Licht; Wijsheid, vóór de aanvang aller dingen spelend voor Gods aangezicht. De allergrootste schat van God die Hij wilde delen met de mensen, zijn 'baby'. In dat Woord, zijn lieveling, zijn Zoon, geeft Hij zichzelf. In dat Woord verbindt Hij zich met ons. Doen wij dat Woord, dan verbindt het ons met Hem en regent het zegen in ons leven in zielstreken waarvan wij niet weten.

Natúúrlijk mist satan die Tora, zwart vuur op wit vuur, zodra hij in de hemel komt. Waar is Tora, Heer der wereld? Ik heb haar aan de aarde gegeven. Het allerliefste, allergrootste dat God bezat, gegeven aan de mensen.

En nu verstaan we Mozes' antwoord aan de satan en aan God. Tot satan: je denkt toch niet dat Hij mij Tora zou geven? Tot God: *U hebt een verborgen schat waar U dagelijks van geniet. Durf ik te zeggen dat die van mij is?*

Wij dragen deze schat in aarden vaten, zegt Israel. En: wie zijn wij om Tora in en met ons om te dragen? En Paulus herhaalt die woorden. Paulus die gelooft dat Tora nog eens anders gestalte heeft gekregen, zwart vuur op wit vuur, in het leven van Jezus. Hij is het vleesgeworden Woord, de Messias die al voor de aanvang der wereld bij God was, de eeuwige Tora in levende lijve onder de mensen. Paulus verkondigt Hem. En vervolgens verschijnt Tora nog eens anders: als Geest van God in de harten van mensen. Tora in het hart geschreven, vuur vanbinnen.

Je denkt toch niet dat God mij zijn Tora zou geven? Wie ben ik, zegt Maria, dat mij dit overkomt? En toch gebeurt dat. God laat het geschieden. Hij spreekt en het is er. Hij spreekt tot ons, en Hij is er. Ook in ons leven. Messias in ons hart. Maar natuurlijk: de schat die wij in ons omdragen is niet ons eigendom. Eerder is het andersom, zijn wij het eigendom van deze ongelofelijke schat die Gods genot is en die Hij aan mensen geeft. Een hemelse schat in vaten van aarde. En we horen nu pas echt wat Paulus met heel Israel en al Gods heiligen zegt:

'God die gezegd heeft dat het *licht uit de duisternis* zou schijnen, is ook degene die in onze *harten* geschieden heeft tot verlichting met de kennis van *de heerlijkheid van God* die afstraalt van het gezicht van *Jezus de Messias*. Hemelse presentie in aardse levens. Maar wij hebben deze schat in aarden vaten, opdat de allesovertreffende kracht van God zou zijn en niet uit ons. Wij worden verdrukt, maar zijn niet in het nauw. Wij worden vervolgd, maar wij zijn niet verlaten. Wij worden voortdurend om Jezus' wil aan de dood prijsgegeven, maar zo hebt u het Leven!'

De Tora, Jeshua; als u hem doet: uw hart is daarin direct met Gods hart verbonden; de Engel des HEREN loopt met u mee.

Leerdienst Tora en Evangelie'

Open Hof, Kampen

- Muziek BWV 137
- Welkom en mededelingen

(Gemeente gaat staan)

- Stil gebed

VOORBEREIDING

- V Onze hulp is in de Naam van JHWH
A Die hemel en aarde gemaakt heeft
V Die trouw blijft in eeuwigheid
A En niet loslaat het werk van zijn handen.
- V JHWH zal met u zijn
A JHWH zal u bewaren

Als christelijke gemeente spreken wij met Jezus als geloofsbelijdenis uit (naar Marcus 12:29-31):

- V Hoor Israël, JHWH is onze God, JHWH is één
A Gezegend is zijn Naam: Ik zal met u gaan, nu en altijd
V Liefhebben zul je JHWH je God
 Met heel je hart
 Met heel je ziel
 Met heel je verstand
 Met heel je kracht
 En je naaste zul je liefhebben als je zelf.
- Zingen Psalm 119: 49 en 51

(Gemeente gaat zitten)

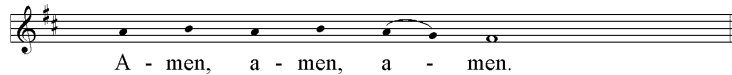
- Inleiding en aanvangstekst (enkele verzen uit de sidra van de afgelopen sabbat)

DIENST VAN DE SCHRIFTEN

- Gebed om de verlichting door de Heilige Geest
- Lezing uit de Heilige Schrift – NT: 2 Kor 4: 1-12 HSV
- Zingen Gezang 408
- Lezing uit de Heilige Schrift – Tenach (uit de Tora de sidra die afgelopen sabbat aan de orde was, evt ook een lezing uit profeten of geschriften) Ex 33:18-34:9 (gedeelte loofhuttenlezing) en Deut 33:1-5 (Wezot ha Beracha); HSV
- Zingen Psalm 17: 3 en 7
- Uitleg en verkondiging
- Muzikale bijdrage door Theo van de Werf
- 'Leren van elkaar'

DIENST VAN DE GEBEDEN

- Diaken: toelichting of gebedsintentie
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, 'Onze Vader'
- Inzameling van de gaven
- Slotlied Gezang 330: 1 en 2 (staande)
- Zegen (Num. 6: 24-27)

- Muziek terwijl we de kerkzaal verlaten

Responsies na de voorbeden:

A:

B:

C:

84 'Heer, onze God'

Nico Verrips

Wilt u na afloop van de dienst deze 'orde van de dienst' weer terugleggen? Met dank!

ⁱ Ter informatie voor voorgangers en gasten:

- De naam JHWH wordt in de liturgie niet uitgesproken; de voorganger kan kiezen voor adonai, HERE, Eeuwige, etc.
- Als bijbelvertaling gebruiken we het liefst de Naardense Bijbel of de Herziene Statenvertaling
- De liederen komen uit het Liedboek voor de Kerken
- 'Leren van elkaar' is een moment voor interactie (max 5 minuten): wat roept de uitleg op, evt aanvullingen, wat zijn vragen om mee te nemen?
- De voorganger geeft vóór het dankgebed aan welke responsie wordt gebruikt